

Puntdevista 54. Són cada vegada més primerencs però (13/5/2019)

És fàcil constatar que els infants són cada vegada més primerencs a l'hora de començar a parlar, caminar, anar en bicicleta, utilitzar una tauleta, un ordinador ... I no solament més primerencs sinó més rics en la seva expressió i comprensió verbal. Els nostres infants de tres anys, per exemple, són capaços de dir i de fer coses molt avançades en comparació amb generacions passades, de manera que els inicis de la maduresa psicomotriu demanen revisió constant.

L'explicació d'aquesta situació cal cercar-la, sens dubte, en un ambient estimulador, que comunica lingüísticament amb els infants de manera intensa i continua, i amb l'accés a eines tecnològiques que estimulen aquesta comunicació alhora que la faciliten de forma immediata. Quan no són les persones que els envolten són les eines comunicatives que els envien constantment missatges, als quals es veuen impulsats a respondre i a construir els seus propis. Afegim que la imaginació supleix la lògica manca de informació en la majoria dels àmbits, imaginació desbordada que anirà minvant a mesura que pot ser substituïda pels coneixements.

Aquesta realitat, que solament podem considerar com a positiva, contrasta amb una altra àmpliament comentada pels docents de secundària i de la universitat, que consideren que una gran part dels adolescents i joves tenen serioses dificultats d'expressió, especialment oral, la qual cosa s'acompanya de dificultats d'argumentació per defensar posicionaments, dificultat per advertir-hi punts febles, dificultats per posar-se en el lloc de l'altre. És com si la potencialitat sorgida els primers anys quedés limitada a espais expressius reduïts, no solament en extensió, sinó en profunditat. Mentre, el món social que ens envolta és cada vegada més complex..

En altres ocasions (puntdevista 10) ja he expressat el convenciment que l'ús exclusiu dels telèfons mòbils fomenta l'hàbit d'una comunicació limitada en el nombre de paraules i, per tant, es tendeix a simplificar-la al màxim; això quan no es limita a una icona que, certament, pot oferir molta interpretació, però difícilment substitueix les matisacions conceptuals, les oracions subordinades, les argumentacions de suport als plantejaments defensats. I la situació encara es fa més difícil quan es tracta d'expressar-se oralment, on no hi caben aquests suports icònics.

De cap manera hem de caure en el simplisme de culpabilitzar l'escola d'aquesta manca de riquesa expressiva bastant generalitzada, com habitualment es fa amb tot allò que no ens agrada. L'escola sola no pot arranjar tot el que veiem com millorable en el món que ens ha tocat viure. Però sí podem demanar a l'escola que segueixi assumint el seu paper compensador de deficiències socials, com ja ve fent des de la seva generalització. L'escola es va centrar durant molt de temps en fomentar la llengua escrita, lectura i escriptura, quan aquesta no tenia el predomini de la comunicació social i els textos impresos eren l'accés prioritari a la cultura. Però, fins i tot aleshores, cal recordar que els exàmens escolars i acadèmics eren bàsicament orals, junt als escrits.

Ara, quan els nens i joves veuen com s'expressen els ídols esportius i personatges públics. Com molts dels líders polítics es comuniquen "twittejant", cercant el titular de les notícies, com la premsa és cada vegada més digital amb pocs articles reflexius, etc., i ells utilitzen ben poc el telèfon per parlar, substituint-lo per la comunicació en les xarxes socials, potser ha arribat l'hora de fomentar l'expressió oral i escrita, mitjançant activitats on s'hagi d'argumentar, advertir les fortaleses i debilitats de les pròpies conviccions, conèixer i situar-se en el lloc dels que no pensen igual, ... i donar compte dels aprenentatges, és a dir, realitzar avaluacions de manera oral i escrites de tipus obert.

Amb l'escola sola no n'hi ha prou, certament, però sense l'escola resulta gairebé impossible instal·lar les capacitats de l'expressió fluida, reflexiva, coherent amb uns temps on el simplisme s'imposa, on sembla que no interressi que les persones pensin gaire, i així l'empassin els eslògans ideològics i, no cal dir, les mitges veritats quan no clarament les mentides interessades.

Jaume Sarramona

(www.sarramona.net)